

NEV'Î'NİN MÜNÂZARA-İ TÛTÎ VÛ ZÂĞ ADLI MESNEVÎSİ

Hakan TAŞ*
Ömer ZÛLFE**

ÖZET

Nev'î'nin tasavvufî remizlerle kaleme aldığı Münâzara-i Tûtî vü Zâğ adlı mesnevîsini konu edinen bu yazıda, eser hakkında kısaca bilgi verildikten sonra bilindiği kadarıyla yalnızca bir nüshası bulunan mesnevînin metin yayını yapıldı.

Anahtar Kelimeler: Nev'î, Tûtî vü Zâğ, XVI. yy., Mesnevi.

NEV'Î'S MATHNAWI MÜNÂZARA-İ TÛTÎ VÛ ZÂĞ

ABSTRACT

This work is an academic edition of Nev'î's mathnawi Münâzara-i Tûtî vü Zâğ.

Key words: Nev'î, Tûtî vü Zâğ, 16th. Century, Mathnawi.

Münâzara-i tûtî vü Zâğ [Papağan ile Karganın Münazarası], Malkaralı âlim Şair Nev'î [1533-1599]'nin tasavvufî remizlerle ördüğü, ruhun ve nefsin mücadelesini konu edinen mesnevîsidir. Ruh makamındaki Tûtî insanın iç dünyasını ve sonsuzluğa dönük yönünü, nefis makamındaki Zâğ ise insanın dünyaya açılan tarafını; şehvet, arzu ve hırsı temsil eder. Nev'î, bu iki kuş vasfında ruhun ve nefsin ezeli mücadelesini münazara üslûbuyla anlatmaktadır.

Tevhidle başlayıp na'tla devam eden mesnevîde, "Âgâz-ı Kitâb" kısmından sonra papağanın sözü alışıyla asıl konuya geçilir. Daha sonra muhtemelen ilmî çevrelerde tartışılan, ruh ve nefisle ilgili birçok konu papağan ve karga vasıtasıyla dile getirilir. Tartışma karganın mağlubiyetiyle son bulur. Ancak varılan son nokta üstünlük ruha ait bulunmakla beraber ruhun ve nefsin birbirinden ayrı olamayacağıdır. Sonuçta ikisi birbirine kavuşur ve âdeta tek bir vücut hâline gelirler. Böylece ikilik kalkar; birlik hâkim olur. Makbul olan, nefsin ruhun idaresinde bulunmasıdır.

* Dr., Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.
hakanibrahim@hotmail.com.

** Dr., Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.
omerzulfe@hotmail.com.

Eserin bilinen tek nüshası Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa 1028 numarada kayıtlıdır. İlk yaprağında “hâlen sarây-ı hümâyûnda hazîne otaşî ağalarından çavuş hâfîz ‘abdu’llâh ağanuñ yeñikapu mevlevî-hânesine bu kitâb vakfidur” biçiminde temellük kaydı bulunmaktadır. İkinci yaprakta

*Bu kitâb evvelinde iki mühr
Her gören şanmasun ki zâ’iddür
Luğñüñ olduğına bu nüşha
İki mühr iki şâhiddür*

biçiminde bir kıta kayıtlıdır. Temellük kaydından kitabın Rüstem Paşa camii hatibi Ahmed Lutfi’ye ait olduğu anlaşılmaktadır. Aynı yaprakta, Lutfi’nin iki mühründen başka Yenikapı Mevlevihanesi’nin de vakıf mührü vardır.

Risaleler mecmuası biçimindeki yazmanın içerisinde *Tûtî ve Zâğ* mesnevîsinden başka Latifi’nin *Ta’rif-nâme-i İstanbul* ile birlikte *Evsâf-ı Bahâr u Hazân* ve Nevînin *Nevâ-yı Uşşâk* adlı risaleleri vardır.

Yazmanın ikinci yaprağında Nevînin
*Zâğ u Tûtî maķâlesine nazar
Kuş dilin bilmeyenler eylesün
Ötmesün zâğ-veş bu gülşende
Yañşamasun yabana söylemesün (Nev’î: Dîvân: Kt./52)*

biçimindeki kıtası kayıtlıdır.

Tûtî ve Zâğ mesnevîsi yazmanın ilk 14 yaprağında, talik yazıyla yazılmış; başlıklar kırmızı mürekkeble kaydedilmiştir. Eser 23 bölüm olup, 441 beyittir.

1^b

münāzara-i tūṭī vü zāg li-nev'ī efendi raḥmetu 'llāhi 'aleyh

Mef'ūlü mefā'ilün fe'ülün

Hezec -- + / + - + - / + - -

- 1 ol ḥālika biñ ṣenā'-i fāyık
kim tūṭī-i cāmı kıldı nāṭık
mir'āt-i dili kılup mücellā
gösterdi néçe nuḳūş-ı ma'nā
3. emri-y-ile anuñ oldı mesken
verḳā'-i nüfūsa ravza-i ten
ervāḥa kıılır kebüter-āsā
ḥalḥāl-i 'uḳūlı zīver-i pā
ḥallāḳ-ı nüfūs-ı zāg-ıynet
rezzāḳ-ı sibā'-ı hırş u şehvet
6. kıldı şafaḳı o ḥayy u fa'āl
gerdün ḳafesinde tūṭī-i āl
çün cehl-i mürekkeb étدی anı
zāgūñ néçe nuṭḳ éde zebānı
ol vérdi nebāta rūḥ nāmı
géydürdi libās-ı sebz-fāmı
9. tūṭī-şifat étدی bāgı aḥzar
āyīneler oldı aña cūlar
geh tūṭī-i sebz édüp sipihri
mir'āt éder aña rūy-ı mihri
geh zāg-ı şebe 'aṭā édüp fer
zīr-i per éder cihānı yekser

12. geh çeşme-i luţfına ére zāğ
rūy-ı siyehin yuyup éde ağ
ķahrına hümā olursa mazhar
zāğ-ıla zağandan ola kemter
ol ķodı rūsülde mu'cizātı
anlarda görindi nūr-ı zātı
15. ervāh-ı rūsül mişāl-i murğān
şan rūh-ı muħammedī süleymān
şehbāz-ıdı lik 'arş-pervāz
rūhu 'l-ķudüsi ķodı o şeh bāz
nuţķ-ıdı kemāl-i zāt-ı ādem
tutdı bülegā anı müsellem
18. tūţī-i suħanverān-ı dünyā
bir ħarf édemez yanında inşā

2^a

aşhāb-ıla āl-i ħayrı anuñ
bülbülleridür bu gülsitānuñ
ervāhına bunlaruñ tamāmī
ħakķuñ ola dā'imā selāmı

āğāz-ı kitāb

21. bir şeb ki mişāl-i çihre-i zāğ
urunmuş-ıdı felek siyeh dāğ
dāğ-ıdı o şeb ten-i cihāna
meh penbe-i dāğ-ı aşıkāne
mihr āyinesinde var idi jeng
tūţī-i sipihr saħt u dil-teng
24. zāhirde düşüp siyāh ammā
envār-ı sefid içinde peydā

- ḥaṭṭ-ı siyehinde nūr-ı mefhûm
bîdâr olana olurdu ma'lûm
encüm gibi ben olup uyanık
'ibret gözin étmiş-idüm açık
27. gözden uçurup kelâg-ı ḥ^Vâbı
destümde idi gönûl kitâbı
gördüm ki diler ola suḥansâz
bir tûṭî-i rûḥ-ı ḳuds-pervâz
tâ kim éde zâg-ı ṭab'ı mülzem
gūyâ-y-ıla fark oluna ebkem
30. baḥş eyleyeler bulup delâ'il
izhâr éde her biri fezâ'il
göre ṭarafeyni ehl-i mîzân
zâhir ola ḳanda ise ruchân

**tûṭî-i rûḥ-ı ḳudsi-nijâd zâg-ı ṭabi'at-ı fesâd-nihâda ba'zî ḥod-pesendlik
étdügidür**

- evvel dédi tûṭî-i suḥanver
ol naṭ'-ı suḥanda şâh-ı mihter
33. gün gibi tenezzül étدی bî-bâk
dédi aña éy pelîd ü nâ-pâk
tûṭî ile baḥş-i zâg-ı ebter
gūyâ-y-ıla baḥş-i lâle beñzer
- 2^b** fark étدی ḳaradan ögle ağı
tûṭî ile bir göre mi zâgı
36. fâris yolını varur mı câhil
saḥbâna 'adîl olur mı bâḳıl
ḥar başına ursalar gül efser
olmaz süm-i esb-ile ber-â-ber

‘isî-y-ile ola lâf-ı hikmet
sevdâ-y-ıla muṭlakâ sefâhet

39. ‘âlemde olur mı kıara câhil
envâr-ı fazîlete muḳâbil
hurşiyd-i felek ki ‘arz éde nûr
biñ zulmet-i şâmı eyleye dûr

**zâğ-ı bî-şermûñ tûṭı-i germûñ kelâmından nerm olmayup rûḫûñ aşı ma‘lûm
olmadığına kelâm-ı ta‘n-âmiz étdügidür**

zâğ eydür igende urma gel lâf
añlar ṭarafeyni ehl-i inşâf

42. fazl içre saña degülsek enbâz
lâzım mı ta‘addiye ser-âğâz
başdan senûñ éy fuzûl-i mecmûl
aşluñ nesebüñ cihânda mechûl
evvel nesebüñ bize beyân ét
var soñra fazîletûñ ‘iyân ét
45. ḳanḳı çimen idi âşiyâneñ
kimler vérür idi âb u dâneñ
şerḫ eyle şerîf ise tebâruñ
tâ kim ola ḳadr ü i‘tibâruñ
her sebz géyen ḫızır dirilmez
ḫızır érdügi ḳadr ü câhı bilmez
48. her câm içene dénür mi cemşiyd
hiç zerre vérür mi nûr-ı hurşiyd
her âyineye éden nezâre
iskender ola mı hiç vara
hindî geçinürseñ éy sebük-ser
hindiler olur siyâh peyker

51. a'câma ise müşâbehet yok
türk-ile dağı münâsebet yok

3^a bildük seni şöyle lâ-mekânsın
merdûd-ı diyâr u hân-mânsın
ger var ise sende baña ruchân
éy tûtî gel işte gûy u çevgân

tûtî-i 'azbü 'l-beyân zâğ-ı tabî'at-ı telh-zebâna cevâb vérdügidür

54. tûtî dédi zâğa éy siyeh-rû
éy zâğ-ı ziyânkâr-ı bed-ğû
sen şanma bize şatup ululuğ
çevgân ile gûyı herze-gûluğ
meydân-ı belâgat özge yerdür
ğaltân olan anda gûy-ı serdür

57. mir'ât-i dilûn senûn degül şâf
karşı koma éllere urup lâf
yok sende dağı tahâret-i ten
kalbûn néce ola pâk ü rûşen
kâdr-i tarafeyn çünki zâhir
balçık güneşi olur mı sâtir

60. çün mihr-i kemâl bende tâbân
sen görmeseñ érmez aña nokşân
hurşîdi egerçi görmedi büm
hurşîd degül cihânda mezmûm
şanma beni murğ-ı âşiyânam
ben gevher-i kân-ı lâ-mekânam

63. oldum haseb ü nesebde 'âlî
sen bilmez iseñ bilür ahâlî

- bilmezlik ile bu bahşse ikdām
eyler seni āhırinde ilzām
geh zulmet-i şebde gāfilāne
bir ḥ^V āce-i şāhibü 'z-zamāna
66. bilmezlik ile 'itāb éderler
çün şubḥ érişe hicāb éderler
gūş eyleyicek bu sözleri zāğ
ğayret odı cānına ḳodı dāğ
oldı teni bir siyāh aḥker
iki şerer oldı iki gözler
69. çingāne-şıfat şemātetinden
toldı bu ribāṭ-ı penc-revzen
- 3^b** tūṭiye dédi ki olma ḥod-bīn
sen ḳanda vü ḳanda 'izz ü temkīn
teslīm édelüm hele vücūduñ
şoñra édesin beyān şühūduñ
72. āyīne vérür saña vücūdı
ḥāricde bu nuṭḳ-ıla sürüdü
nefsinde senüñ ne varlığın var
kim bahşse benümlé édesin 'ār
ben ğarḳ-ı yem-i nevāl ü ni'met
oldı baña kesb ü kār ḥil'at
75. sen nāzır-ı dest-i yār u ağıyār
faḳr-ıla çekersüñ élden āzār
farḳumla 'anā-y-ıla benüm tāc
sen ḥabbeye faḳr içinde muḥtāc
her gün néçe rızḳ-ı bī-nihāyet
olur bize şām olunca ḳismet

78. çün şâm ola cem' olup yegâne
şoĥbet kı lup eylerüz terâne
tâ kim yénile o ni'met-i 'âm
ba'zan éderüz enâma in'âm
ĥoş râĥat édüp revâne ĥâşıl
'azm eylerüz âşiyâna ĥoş-dil
81. olmağa şenâ'-i ĥaĥkı zâkir
taĥşîl éderüz ĥuzûr-ı ĥâtır
ĥiç ĥankı ĥulina étدی bārī
bu deñlü 'aĥâ-yı bî-şümârı

cevâb-ı tûtî

- tûtî bu sözi olunca sâmi'
ĥiddetde şan oldı berĥ-ı lâmi'
84. dédi ki sözüñde yok leĥâfet
rûyuñ gibi bî-fürûğ-ı şıĥĥat
oldı saña her suĥan ki lâyıĥ
nâ-dānlıĥuña delil-i vâzıĥ
kim cāhil olur 'azîz ü merzûĥ
erbâb-ı hüner zelil ü mesbûĥ
87. 'ādât-ı ĥudâ bu resme cārī
yok bunda 'ibâduñ iĥtiyârı
- 4^a cāhillere cāy-ı şadr-ı 'ālī
üftâde-i şaff-ı na'l ehālī
her türk-ĥabî'at ehl-i şıĥĥat
loĥmân-ıla bû-'alide 'illet
90. göklerde sitâre bî-nihâye
uĥrar elem-i ĥusûf aya

- şihhatde kilāb-ı leys maḥmūm
 ‘izzetde ‘ibād efendi maḥrūm
 hem rūzī için talebdesin sen
 hem rūz u ğam u ta‘abdasın sen
93. kesb-içün olup ḥariş [û] cūyān
 bulduñ néçe ni‘met-i firāvān
 olduñ talebūñde sen mücāhid
 cidd eden olur hemişe vācid
 ḥayra taleb étseleler kaçarsın
 şer işe taleb taleb uçarsın
96. girseydi elüñe pāre-i nān
 hırşuñdan édersin anı pinhān
 ben kısmet-i ḥaḳḳa ḳā’il oldum
 maḳşūd u murāda vāşıl oldum
 bir ḥabbe ile bulup ğınāyı
 vérdüm yele ḥubb-ı māsivāyı
99. her nesne kim olmuş ola taḳdır
 olmaz aña hīç müfīd tedbīr
 teslīm ü rızāda ḳā’ilem ben
 budur sözüm işte tiĝ u gerden
 çün mebde’-i fiṭratumda bārī
 levḥ üstine yazdı yok u varı
102. ne artuĝ olur olan ne eksük
 söylenmeye bundan artuĝ eksük

i‘tirāz-ı zāĝ

çün zāĝ-ı siyāh-rū tamāmī
 ğuş étدی bu nazm-ı ḥōş-nizāmı

- ğar gerdenine aşıldı tûmâr
bî-gûşa tağıldı dürr-i şehvâr
105. yüz hayf o dürr-i şehvâra
kim zâğ anı éde gûşvâre
- 4^b** rağbetlü olur mı kûra cevher
fehm éde bilür mi nükteyi ker
germ-âbe éder mi rengini ağ
şekker yédirilse zâğdur zâğ
108. tûtiye dédi kırup 'itâbı
yoğdur sözüñüñ fûrûğ [u] tâbı
zâhirde géyüp libâs-ı ağızar
ma'nîde geçinme hıızra hem-ser
zerğ-ıla riyâ-durur libâsuñ
mağbûli iseñ 'aceb mi nâsuñ
111. redd-ile bağıarsa n'ola herkes
mağbûl-i hağ olduğum baña bes
her sengi ki atalar édüp kîn
mîzân-ı şevâbum éde sengîn
şol söz ki sen olduñ anı nâtiğ
mefhûm-ı hadîşe nâ-muvâfiğ
114. kim kâsib olur hudâya mağbûb
oldı taleb ehli hağğa mağlûb
esbâba teşebbûş ét hemişe
tenbelligi kıлма nefse pişe
esbâba da kıлма çok tevağğul
k'elden çıқа rişte-i tevekkûl
117. tek rişte-i hağğı koma elden
biñ mertebe ceħd éderseñ ét sen

istidlāl-i tūṭī

tūṭī dédi éy pelīd ü nā-dān
yok gerçi suḥanda reng-i noḳşān

bir ehl-i kemāle yār olup sen
démiş saña bu kelāmı rüşen

120. līkin sebeb-i ḳuşūr-ı idrāk
āyīne-i fehmuñ étmemiş pāk
nefsinde ḥadıṣ kim dédüñ ḥaḳ
illā saña bāb-ı fehmi muḡlaḳ
oldı ‘arz anda kesb-i a‘māl
olmaya ḥabīb kāsib-i māl

123. kesb ile olur mı hīç vāşıl
ḳurb-ı ḥaḳa şaḥna-y-ıla ‘āmil

- 5^a kesb étmege var mı ‘āşık-ı zār
teslīm ü rızādan özge bir kār
kesb eyle tevekkül ü rızāyı
maḥbüb-ı ḥaḳ ol bulup ḥudāyı

126. her yerde ki kesb-ile tevekkül
étدی biri birine tefazżul
rāyāt-ı tevekkül oldı bālā
kesb olmadı hergiz aña hem-tā

- bu lücce-i ḳulzüm-i ḳanā‘at
pürdür güher-ile tā nihāyet

129. olmaḳda yem-i ḳanā‘at efzün
ḡarḳ anda şadef-mişāl gerdün
bu devlete yok zevāl ü noḳşān
ni‘metlerinüñ bahāsı erzān

ser-sebz hemîşe lâlezârî
yok güllerinüñ cefâ-yı hârî

132. ne gülşeninüñ olur hâzânî
ne bülbülinüñ gider fiğânî

mu'âraza-i zâğ

gûş étdi bu dürr-i nazmı çün zâğ
tûñiye bu kerre eyledi lâğ

birkaç kelimât-ı nâ-muvâfiğ
hûş qaraladı yüzine lâyığ

135. dédi saña olsa döst bārî
étmez miydi saña destyārî

maḥbûb-ı ḥağ olduğıñ 'acebter
igende güzelsin éy birâder

'ışk içre olur mı böyle 'âdet
ma'sûka éde kişi ihânet

138. ḥabs éde kafesde zâr u maḥzûn
günden güne derdi ola efzûn

étmez kişiye bu kârî düşman
sen döst geçersin aña andan

sen ḥâne-i ğamda ḥabs ü nâ-şâd
ben bâm-ı feraḥda şâd u âzâd

141. sâye saña sağf-ı ḥâne vü deyr
sâyemde şafâ sürer benüm ğayr

5^b

var derd ü belâya i'tiyâduñ
derd ü ğam-ıla gibi nihâduñ

ma'nâ-yı maḥabbet olsa mefhûm
maḥbûb-ı ḥudâ olurdu ma'lûm

144. tutmaz saña kimse rüy-ı ragbet
 āyīne vére meger ki şüret
 taqlīd iledür senüñ kelāmuñ
 olsañ n'ola mazḥeki 'avāmuñ
 zāğa nağam olsa nuṭq-ı mechül
 tek ğayra muḳallid olmasun ol
147. şöḥbetde şeker-suḥansın el-ḥaḳ
 illā ki ağızlığūñdur ancaḳ
 terk eyle bu zevḳ-ı ḳil ü ḳālī
 ḳaşd ét bilesin lisān-ı ḥālī
 ḥāmūş-zebān olan şināsā
 andan yég olur ki ola gūyā

istidlāl-i tūṭī

150. tūṭīnūñ olup lisānı cārī
 oldı şu gibi cevābı sārī
 zāğa dédi éy pelīd [ü] ğāfil
 dünyāya olur mı ğırra 'āḳıl
 zıkr étseñe ḥāl-i enbiyāyı
 çekdükleri renc-ile 'anāyı
153. gör n'étدی ḥalīl-i ḥaḳḳa nemrūd
 nārı nem idi velī odı rūd
 yūnus ki geçerdı ḳadr-i māhı
 cāy oldı aña derūn-ı māhī
 kirm ağızına tu'me-y-idi eyyūb
 ol şān-ı kerīm ü zāt-ı maḥbūb
156. ehl-i başara vérürken ol nūr
 ya'ḳūbı ḥaḳ étدی giryeden kūr

- çün yūsufî şaldı қа'ṛ-ı çāha
érgürdi şoñında 'izz ü cāha
ahvāl-i zamāne böyle ekşer
ḥāruñ olur āḥiri gül-i ter
159. 'ākīl ne çeker belā için ğam
derd-ile devā çün oldu tev'em
- 6^a
dédüñ baña kim yérüñ kafesdür
ol teng ise ğayra baña besdür
anuñ baña oldu her şikāfi
feyz-i leme'āt-ı 'ışķa kāfi
162. kılmış anı raḥne raḥne şāni'
tā olmaya nūr-ı ḥaķķa māni'
zāhirde o cism-i çāk çāki
itbā' éder anda 'ışķ-ı pāki
ol künc-i kanā'at içre bī-renc
buldum néçe biñ defāyin ü genc
165. aṭbāķ-ı semāyı seyre herġāḥ
oldı baña ol kafes raşad-ġāḥ
olmaķ diledüm ḥakīm-i kāmīl
çāḥ-ı raşad oldu baña menzil
ecrām-ı nücüm u bu'd-ı eflāk
hey'āt-ı semā vü merkez-i ḥāk
168. edvār-ı müdevverāt-ı gerdün
āşķār-ı muşavverāt-ı bī-çün
her ne ki ola nuķūş-ı imkān
kıldum ben o çāḥ içinde seyrān
ḥızr-ıla olup qarīn ü hem-reng
taḥşīl-i kemāle kıldum āheng

171. gösterdi baña 'ulüm-ı gaybı
maḥv étđi rüsüm-ı şekk ü reybi
dil keşret içinde buldı tevḥîd
taḥkîka mübeddel oldı taqlîd
çün sırr-ı mazâhir oldı zâhir
zâhirde kim oldı hep mazâhir
174. tevḥîd-i ḥudâya 'âlim oldum
şirküm götürüldi sâlim oldum
éy zâğ kemâl-i nefsi külden
cüz'isini ḥâşıla edüñ sen
sa'yüñ dükeli ğidâ vü âba
kaşduñ şeb ü rüz ḥ^Vurd u ḥ^Vâba
177. urup ḥes ü ḥâke darb-ı tîşe
endîşe-i rızk saña pîşe
tîşeñ néçe bir deler senüñ baş
bir gün toḫunur ayağuna taş
- 6^b étdüñ néçe gözleri delüp kūr
almadı mı 'ayn-ı 'ibretüñ nūr
180. ḥalk oldı ḫabâhatüñe câzim
böyle ḫareket saña ne lâzım
gün gibi 'iyân benüm revâcum
érđi göge tâc-ı ibtihâcum
şunlar ki ola ḫitâba kâbil
olmadı benümle baḫşe kâ'il
183. zâğ-ısa kıyâsa nâ-muvâfiḫ
olur mı maḫâm-ı baḫşe lâyıḫ

redd-i kelâm-ı tûtî

- zâğuñ bu kelâm-ı hikmet-âmîz
şan 'ırķına urdı neşter-i tîz
pür-'illet idi velî nihâdı
def' olmadı faşd-ıla fesâdı
186. olmadı kabûl nükte-i râz
ta'lîm-ile zâğ olur mı şebbâz
ıslâhâ gelür mi zâğ-ı bed-nâm
zengîyi sefid éder mi hammâm
'âdât-ı kühen bulur mı tecdîd
güşişle kaçan vére semer bîd
189. tûtîye dédi ki éy suhandân
güş eylemedüñ sözümi çendân
étseydüñ eger ki iltifâtı
hep müntic idi muqaddemâtı
çün olmaya müstemi'de iqbâl
hassân-ısa kı'ili olur lâl
192. yoḥsa şu şevâhid ü delâ'il
k'oldum anı baḥş içinde kı'ıl
inşâf édicek degüldür aşlâ
bürhân ü delâylüñden ednâ
yoḥ hiç suhanında vech-i ma'kül
hep cümle muqaddemâtı medḥül
195. izhâr-ı şavâb olaydı maḳşüd
olmazdı sözüme benüm de merdüd

cevāb-ı tūṭī

- 7^a tūṭī dédi éy kemīn ü ebkem
luṭf-ıdı suḥandan urmasañ dem
çün herze-durur hemīşe kūtūñ
nağme yerine geçer sükūtūñ
198. sözden dem urursañ étmeyüp şerm
éy zāğ kıamı ḥayā vü āzerm
ādāb-ı münāzarāt-ı ma‘kūl
hep cümle senūñ yanūnda mechūl
şol fazl kim étdūñ anı da‘vā
da‘vā-yı mücerred idi maḥzā
201. da‘vā-yı bilā-delīl ü şāhid
olur fuṣalā öñinde fāsīd
‘ilm içre çü olmadı yüzūñ ağ
gel cehl-i mürekkeb olma éy zāğ
var çünki bizā‘atūñde kıllet
tūṭī-y-ile kıılma baḥşe cür’et
204. ‘anḳāya ‘adīl olur mı ‘uşfūr
şehbāza şebīh olur mı zūnbūr
hiç mümkin olur mı murğ-ı ḥāne
tūṭīye ola hem-āşiyāne
ben fāris-i ‘arşa-i belāgat
sen rācil-i vādī-i cehālet
207. ben vāḳıf-ı kenz-i rumūz-ı ‘irfān
sen ‘āciz-i ḳayd-ı bend-i tuğyān
ben mülk-i suḥanda şāh-ı mihter
sen ebkem ü bī-nevā vü ebter

- ben mebde'-y-ile ma'âda 'ârif
sen perde-i 'âdet içre 'âkif
210. lafz u suhanum etemm ü ekmel
ma'nîde mişâl-i vahy-i münzel
ol vech-ile şâ'ir-i suhanver
güftâruma şî'ri nisbet eyler
sende yoğ-iken edâ vü şüret
bürhânuma ney ki daħle cür'et
213. baħşe bizüm-ile kılduñ iķbâl
maķdemlıġuñ oldu cehlüñe dâl

7^b

zâġuñ fażilet-i ħâmüñlġa müte'alliķ kelimâtidur

- pes dédi bu kerre zâġ-ı bed-kâr
éy tûñi igende kıлма iķşâr
'arz eyle yéter bu türrehâti
var şimdi sözüñ kesâdı ġatı
216. iķşâr-ı kelâm édenler ekşer
ġavlinde éder ġaġâ-yı münker
söz kim uzana olur ġaġası
icâz-ıla ġüb olur edâsı
iķşâr-ı kelâm derd-i serdür
şarf étme ġo anı kim zarar dur
219. her sîne ki ħâm ola éder cüş
puġte olan oldu deng ü ħâmüş
'irfân-ı ġaķ ola sende ħâşâ
'ârifde olur mı baħş ü ġavġâ
baġtuñ igen olma nüktedâni
gel añla lisân-ı bî-lisâni

222. sözden açılır ‘uyüb-ı insân
şamt oldu kelîl-i cehl-i nādân
âsâyiş-i ‘izzet ü selâmet
buldı şu ki kıldı şamt u ‘uzlet
sır kim ola zâhir ü muqarrer
olmaz anı gizlemek müyesser
225. yıllarca dilünde olsa pinhân
izhâra olur hemîşe imkân
hâmûşlığuñ fezâ’ili çok
ihşâ olunursa hadd ü ‘ad yok
hep zümre-i enbiyâ vü mürsel
şamt-ıla olup-durur mükemmel
228. hayr ol sözüñ oldu kim eçaldür
maşşüd muhâtaba eveldür
çok söz kişiye vérür hamâkat
‘âkılrak olana yéter işâret

muqaddemât-ı tûfî

- çün bu suhan-ı belâgat-âyîn
tûfîye olındı şerh ü tebyîn
- 8^a 231. mir’ât-i suhanda ber-kemâlât
olındı muqâbilinde işbât
tûfî dahı geldi kâle fi ’l-hâl
étدی yine güft-güya iqbâl
zâğa dédi éy siyâh-peyker
éy nâ-halef ü kerîh-manzar
234. ilzâmuma kim getürdüñ ebyât
étmez birisi murâduñ işbât

- her fâzıl [u] hüşmend ü kâmil
olur bu söze cihânda kıyıl
- kim 'uzvunu ibn-i âdemün haķ
halk eylemedi 'abeş muhaķķaķ
237. yetmez mi bize delîl-i aķvâ
sübḥānaka mâ-ḥalaķtu hāzā
güftâr için étدی haķ zebānı
būs-ı leb-i la'ı için dehānı
halk eyledi merḥabā için dest
tā düşmeye pāya 'aşıķ-ı mest
240. nezzāre için vérildi dīde
dil oldu naẓarla āremīde
erbāb-ı maḥabbete vérür dil
tā 'ışķa ola delîl-i müşil
mu'tād olıcaķ sükūta dāyim
insānla bir olur behāyim
243. güftâr-ıla kıadr olur füzünter
her yerde 'azīz olur suḥanver
nuṭķ ehli 'azīz ü pür-hünerdür
nuṭķ ehli için ğidā şekerdür
insānda ki yoķ lisān-ı güftâr
andan yeg olur nuķüş-ı dīvār
246. şek yoķ buña ki kelām-ı mevzūn
maķbūl-i zamāne belki mesnūn
olmasa belāgat ehli mergūb
olmazdı kelāmı halka maḥbūb
hoş gelmeye idi ehl-i ṭab'a
elfāz-ı mu'allāķa-i seb'a

249. taḥsîn édüp ol kelâmı éller
étmezdi der-i ḥaremde zîver
- 8^b** da‘vâda baña cevâb-ı eşmel
bedür şeref-i kitâb-ı münzel
ikşâr-ı suḥan kim ol ḥaṭâdur
aḳvâl-ı ‘avâm [u] eşkıyâdur
252. ıṭnâb-ı kelâm-ı merd-i ‘âḳil
ḥâşâ ki dénile ḥaşv-i bâṭıl
güftâr-ı belîğ kût-ı cândur
âsâyiş [ü] râḥat-ı revândur
ḳavl-i fuşâḥâ olursa mümted
ıṭnâb-ı ḥayât éder degül bed
255. cühhâla olur sükût zîver
eyler fużalâyi dūn u ebter
éy zâğ meger faz[ı]lda saḥbân
oldı saña bâḳıl-ıla yeksân
teslîm édelüm ki keşret-i ḳâl
nefsinde ola ḥaṭâ vü imlâl
258. sen ḥod bu ḥaṭâda baña enbâz
olduñ baña her sözümde dem-sâz
nefsüñ çü degül ‘uyübdan pâk
dâmân-ı ‘uyübı eyleme çâk
ḳılmaz gözüñi şalâḥ bidâr
seg gibi fesâda olmasun câr
261. her dem gözedüp ‘uyüb-ı nâsı
nefsüñdeki ‘aybı gel olma nâsî
gel ḳılma ‘uyüb-ı nâsı manzûr
ḳıl ‘aynuñı ‘ayb-ı ğayrdan kûr

**zâğ-ı bî-'âr cevâbında nâ-çâr olup tûñnüñ dil-figâr olduğına müte'allik
kelimâtıdur**

- çün zâğ işitdi bu cevâbı
tûñiye dédi édüp hîṭâbı
264. éy tûñi-i ḥod-pesend ü mağrūr
olmaz 'uḳalâ bu ḥâle mesrūr
bir kiři ḳafesde zâr u maḥbūs
âzâdlıgından ola me'yūs
şekker yémeden ona ne ḥâşıl
ḥoşdur aña yerse zehr-i ḳâtil
267. eblehlik olur bu kim giriftâr
âzâd ile éde baḥş-i refṭâr
- 9^a bi 'llâh bizi gel ḳo ḥâlümüzde
'âciz ḳoma ḳîl ü ḳâlümüzde
ger zâğ suḥanda delse gevher
tûñi ile olmaya ber-â-ber
270. söz ḳadri ne deñlü olsa a'lâ
ednâ déyicek görinür ednâ
saḥbân ki géye pelâs-ıla delḳ
bâḳıl yerine tıtar anı ḥalk
zer-beft olıcaḳ libâs-ı nâdân
olur sözi dürr-i gūş-ı a'yân
273. başdan şu şıfat ki eyleyüp zem
dérsin aña zâğ-ı tünd ü ebkem
ol sendeki zâta oldı mir'ât
sen şem'-i cihân-fürüz o mişkât
zıdd-ısa da saña ol déme lâ
zıddıyla görindi 'ayn-ı eşyâ

276. her mertebede olur tecellî
‘ârif buradan bulur tesellî

tüfî zâğa murğân içinde lenglük ile meşhûr olduğına vâkı’ olan kelimâtdur

tüfî dédi éy muhîl ü gammâz
mekkâr-ı zamâne vü füsünsâz

ben puhte-i rûzgâr u eyyâm
sen hâmlıguñla hõr u bed-nâm

279. çekdüm néçe dürlü gerçi zahmet
berr-ile bahırde cevr ü şiddet

gördüm gam-ı iftirāk-ı evtân
âlâm-ı firāk-ı cem‘-i yārân

hep cümleden oldu baña düşvâr
olmağ senüñ ile bir nefes yâr

282. inşâf mıdur ki zâğ-ı nādân
tüfî ile éde bahş-i ‘irfân

bahşine hõş édelüm taħammül
lâyık mıdur eylemek tafazzul

yetmez mi-idi derd-i fûrkat-i yâr
yâ rab ne belâ liķâ-yı ağıyâr

285. nâ-ħabs-ile seyr-i bâğ u gülşen
müşkil baña bend-ile kafesden

9^b kıalsun kişi künc-i gamda bî-kes
tek hem-demi olmasun anuñ hes

éy rû-siyeh-i dürüg-güftâr
étdüñ bizüm ile bahş-i reftâr

288. sen hõd olasañ bu ‘arşada leng
reftâra éder mi leng âheng

- iḳdām-ıla gel yeter uzat pây
degmez saña çün bu loḳmadan pay
a' recde tekebbür eski hûdur
kendüden anuñ sözi uludur
291. lîkin olur ög[in]ende aḳşar
söz söylese başa çıkmaz ekşer
zâtuñ él içinde necs ü mezmûm
her bām-ı sarāya maḳdemüñ şüm
ma'mürede eyleseñ fiḡanı
vîrānlıḡınuñ olur nişānı
294. ḡāne ki ola ḡurāba menzil
elbette olur ḡarāba mā'il
anlar ki ḡarīn ola ḡurāba
menzillerin étdiler ḡarābe
mānend-i hümā ḡudā-yı bî-çün
sāyem beni ḡalḡa étdi meymün

da'vā-yı fazîlet-i zâğ

297. āḡir dédi zâğ-ı şüm u ḡāsid
éy tûtî gel étme ḡann-ı fāsîd
baña şu şıfat ki nisbet étdüñ
yoḡ şıḡḡati kizb ü 'illet étdüñ
olsaydum eger ki böyle ben şüm
nazm ehli beni tütardı mezmûm
300. eyler midi zümre-i ḡabî'at
hergiz baña zülf-i yāri nisbet
ḡāl ü ḡaḡ-ı dilber-i semenber
teşbîh ile baña buldı zîver

- olmasa siyeh re'is-i elvān
anuñla yazılmaz idi qur'an
303. olmasa siyehde zīnet ü fer
hiç ka'be géyer midi siyehler
- 10^a bir reng olamaz siyāha hem-tā
hep cümleden oldu qadri bālā
zulmetde görindi māh-ı tābān
olur qarañuda āb-ı hayvān
306. ruhsāre-i tiğ-i māh-simā
zağ-ıla bulur cemāl-i zībā

cevāb-ı tūṭī

- zāğun ki maqālesin ser-ā-ser
gūş eyledi tūṭī-i suhanver
- zāğa dédi besdür éy siyeh-dil
bu rāh-ı zeelde sa'y-i bāṭıl
309. hiç ola mı zāğ-ı zişt ü rüsvā
zībā[ya] müşābehette zībā
zırnıḥ-ıla gerçi şüretā zer
zerd olmada görünür ber-ā-ber
nefsinde o ḥāk-i mübtezeldür
zer 'izz ü şerefde bī-bedeldür
312. ger vech-i müşābehette 'izzet
eylerse müşābihe sirāyet
senden yine éy pelid-i mühmel
ol vech ile de ben oldum efzal
zīrā seni şā'ir-i suhanver
zūlf ü ḥaṭ u ḥāle nisbet eyler

315. teşbih éder ol beni zebâna
yâ la'l-i leb-i şeker-feşâna
ger arada zümre-i belâgat
vech-i şebih eyleye ri'âyet
tûfide kıla o vechi ta'yîn
luğf-ı suhan u edâ-i şîrîn
318. vech-i şebihûñ senüñ kemâhî
gîsû-y-ıla mağz-ı rû-siyâhî
hiç kı'îl olur mı buña dâñâ
şîrînden ola siyâh evlâ
eyler senüñ éy medâr-ı zulmet
sîmâ-yı muhâlifüñ şehâdet
321. kim bâtınuñ ola zulmet-âbâd
olmaya dilüñde nûr-ı irşâd
- 10^b** her dilde ki var o şem'-i nâ-yâb
fânûs-şîfat teni vérür tâb
her kim ola gün gibi kemâli
gül gibi şiküftedür cemâli
324. her dilde ki mihr-i şevk ola germ
olur teni mûmveş anuñ nerm
anuñ ki dürüşť ola binâsı
zâhirde de zîşt olur liķası
çün zâhir ü bâtınım benüm hûb
her fi'lüm olur melîh ü maħbûb
327. şûretde benümler hıızr hem-ser
ma'nîde kelîme ben birâder
'isî gibi çün açam dehânum
ihyâ-yı memât éder beyânum

hâcet ne ki zıkr édem kemâlüm
vaşşâf yeter baña cemâlüm

münâcât-ı zâğ

330. çün çıkmadı başa kı̄l-ile kı̄l
kı̄ldı bu arada pâ-y-ı âmâl
zâğ olmuş idi egerçi tâlib
tûtiye ola suhanda gâlib
bilmezdi ki şem'-i haq söyünmez
yüz cânib-i haqka olsa dönmez
333. biñ şem'-i dürüg uyarsa merdüm
bir pertev-i şubh-ı şıdk éder güm
neyler kişi söyleyüp dürüğü
çün olmaya zerrece fûrûğı
isterseñ iki cihânda 'izzet
kı̄l kendüñe 'âdeti şadâkat
336. tûti'de kemâl-i fazl peydâ
yoq zâğ-ıla hâcet-i müdârâ
farqında anuñ külâh-ı 'irfân
farq étmese zâğ aña ne noqşân
düşmiş aña qur'a-i sa'âdet
bâliyle peri sihâm-ı devlet
339. tûti ile geldi baqş düşvâr
meyl étdi şalâha zâğ nâ-çâr
- 11^a terk étdi fesâd-ıla 'inâdı
tutdı reh-i râhat u reşâdı
şaldı ayağa ser-i rızâyı
dâmân-ı rızâya çekdi pâyı

342. kıldı günehine i'tirâfi
mânend-i zer oldı kalbi şâfi
ol zâğ-ı siyâh-rû vü bed-ğû
'anber-şîfat oldı hûb-ı hûş-bû
döndi hasenâta seyyi'âtı
nûr-ı siyeh oldı vaşf-ı zâtı
345. tûñiye çün oldı hâl ma'lûm
kim zâğ günehinden oldı ma'sûm
'özrini kabûl édüp faķîrûñ
'afv étدی günâhın ol haķîrûñ
luţf-ıla kenâra çekdi anı
gösterdi 'aţâ-i bî-kerânı
348. baş étدی simâţ-ı inbisâţı
étدی anuñ ile ihtilâţı
biri birine çün oldılar râm
def' oldı hicâb-ı baħş ü ilzâm
tûñi ile zâğ étدی ülfet
maħv oldı hicâb-ı târ [u] zulmet
351. güftâra çü buldı fırsat-ı tām
zâğ étدی bu kerre nuţka iķdām
tûñiye dédi édüp niyâzı
éy ehl-i dilûñ lisân-ı rāzı
éy hādî-i vādî-i haķîķat
éy mürşid-i 'âbid-i şerî'at
354. éy çâre-i yâre-i maħabbet
éy merhem-i rîş-i derd ü miħnet
éy şem'-i zalâm-ı şâm-ı ħasret
éy pertev-i şubĥ-ı rûz-ı vuşlat

- éy āb-ı hayāta cāh-ı ābdān
 éy zulmet-i cisme şem'-i sūzān
357. éy mīve-i şāhsār-ı tevḥīd
 éy cūr'a-i cām-ı bezm-i tecrīd
 sen pīr-i şavāmi'-i feleksin
 mişbāḥ-ı mecāmi'-i meleksin
- 11^b** éy gülbün-i bāğ-ı kudse bülbül
 v' éy ḥaste gamuñla gonca-i gül
360. éy ṭā'ir-i sidre şayd-ı dāmuñ
 murğān-ı fezā-yı 'arş rāmuñ
 gün gibi yeter tefāzzul eyle
 luṭf ile bize tenezzül eyle
 güm-geştelere çü reh-nümāsın
 erbāb-ı sülūke pişvāsın
363. saña düşen oldur éy hümā-fer
 manzūruñ ola bu zāğ-ı ebter
 çok cürm ü günāhı rü-siyehdür
 başdan ayağa kamu günehdür
 ālūde-i cife-i 'alāyık
 ol pāke degül egerçi lāyık
366. kıl katre-i āb-ı luṭfuñ iḥsān
 kim kalmaya anda levş-i 'işyān
 luṭf ét aña girye-i seḥergāh
 tā kim saña yüz yuya o güm-rāh
 bu dām-ı günehde murğ-ı cāna
 vér nokṭa-i baḥşişüñle dāne
369. yüzüm kara étđi dūd-ı 'işyān
 kıl āteş-i 'ışkuñı fūrüzān

cürm-ile günehle hâr u hesdür
hâr u hese bir şerâre besdür
reh dūr-u-dırâz u 'ömr kütâh
tûl-ı emel içre qalmışam âh

372. efgân kıllur ceres gibi ten
dil saht velî mişâl-i âhen
azdurma tarîk-i nefis-i şümü
dil ka'besine çıkar yolunu
ref' eyle hicâb-ı mâsivâyı
göster baña çihre-i beqâyı

tûfî-i rûh va'de-i vişâl étdügidür

375. derd-i dili zâğ édince meşrûh
kıldı der-i râzı rûh meftûh
zâğa nazâr-ı 'inâyet étdi
açdı gözini hidâyet étdi

12^a

- dédi aña éy esîr-i zulmet
müştâk-ı cemâl-i nûr-ı vuşlat
378. éy murğ-ı za'if ü haste-hâlüm
olsun saña müjde-i vişâlüm
dil ka'besi kim anuñ mekânı
rûh-ıla tabî'atüñ miyânı
cân mülketinüñ nihâyetidür
ten kişverinüñ bidâyetidür
381. gel anda senüñle olalum cem'
pervânesi ile nitekim şem'
ol hâne'e var 'imâret ile
mihmân olalum ziyâfet ile

pāk eyle o kaşr-ı bî-kuşûrî
şâf' ét o serāçe-i sūrûrî

384. çün édesün ol sarāya da'vet
mihmān ulu şehdür étme gaflet

yağ raht-ı vücūduñı ser-ā-pā
kıl hāmuñı puhte vü müheyyā

hiç olmaya sende baña lāyık
yoqluğ gibi ni'met-i muvāfık

**zümre-i günehkārān sūy-ı ka'be-i dile teveccüh édüp maṭla'-ı sipih-r-i dilden
ṭulū' édüp kişver-i ṭabī'at müstağrağ-ı nūr olduğudur**

387. fi 'l-hāl ṭabī'at-ı siyekār
farqın qalem eyledi ḥarīdār

himmət gözi anda çār oldı
bir zāğ iken ol hezār oldı

sükkān-ı mesākin-i ṭabī'at
ya'nī ḥased ü hevā vü şehvet

390. hep 'āzim-i ka'be-i dil oldı
ol rāh-ı şavāba mā'il oldı
çün ka'be-y-i kıldılar ziyāret
berq urdı cemāl-i nūr-ı vaḥdet

rūy-ı dile gerçi perde-i gıl
çekmişdi néçe niqāb-ı ḥā'il

393. bir vech-ile zāhir oldı envār
güm-perde görindi 'ayn-ı dīdār

12^b

vaḥdet güneşi olunca tābān
rūḥ-ıla ṭabī'at oldı yeksān

ṭūṭi ile zāğ u kand ü mir'āt
hep cümlesi buldı vaḥdet-i zāt

396. tûtî ile zâğ oldı yek-dem
tûtî çü mesîh ü zâğ meryem
çün şubh-ı maḥabbet oldı peydâ
mecnûna görindi vech-i leylâ
pâyâna érüp ğam-ı te'essüf
ya'ķûba görindi rûy-ı yûsuf
399. ol teşneleri zülâl-i ḥâlûñ
ser-geşteleri reh-i ḍalâlûñ
çün âb-ı ḥayâta oldılar tûş
varlıkların étdiler ferâmûş
teng olmaya déyü ḥâne bî-bâk
pîrâhen-i cismi kıldılar çâk
402. cismini pür étdiler revânî
ten fî 'l-meşel oldı rûḥ-ı şânî
çün zâğ-ıla tûtî-i yegâne
girdi ikisi bir âşiyâna
her biri cihândan oldı fâriğ
kevn ile mekândan oldı fâriğ
405. terk eylediler vaṭan hevâsın
hem âb u gil-i beden hevâsın
bî-ķavl ü zebân u bî-işâret
bir şamt-ıla bunlar étdi şöḥbet
dem-beste iken vérüp ḥaberler
bî-çeşm iken étdiler nazarlar
408. bî-dest iken étdiler tenâvül
bî-sâķî vü cām içdiler mül
bî-pâ vü ser oldılar revâne
ma'mûre-i mülk-i lâ-mekâna

bir mülke erişdiler mekân yok
seyr ü hareket zemîn zamân yok

i'tirâf-ı kuşûr-ı muşannif

411. çün keşf-i serâ'ir-i ilâhî
mağdûr-ı beşer degül kemâhî
- 13^a** ne hâme-i kâl-ıla muharrer
ne nâme-i hâl-ıla muharrer
ne remz ü işâret-ile ma'lûm
ne lafz u 'ibâret-ile mefhûm
414. mağv eyleyicek ta'ayyünâtı
néce görünür kemâl-i zâtı
zâhirde hicâb iken bu keşret
pertev şala mı cemâl-i vahdet
nev'î saña yeg budur hamûş ol
bî-dîde vü bî-zebân u gûş ol
417. kaç' eyle kalem-şifat lisânı
yaz dilde sevâd-ı bî-nişânı
geç bahş ü cidâl ü güft ü gûdan
zevķ al şemerât-ı sırr-ı hûdan
çün söz bir ola nedür bu gavgâ
çok söz ikilikden oldı peydâ
420. birlik meyinüñ içen tolusın
çaldı yére ikilik sebûsın
mest oldı unutdı reng ü bûyı
terk étđi hevâ-yı hây u hûyı
sen de 'alem-i vücûdı pest ét
pây-ı talebi urup şikest ét

423. bu rāh-ı beyānı eyle itmām
ğalsun burada kümeýt-i aqlām
pāyāna érüp bu mantıķu 't-ıayr
désün suħan ehli temme bi 'l-ħayr

şikāyet-i rüzgārı mutazammın hikāyetdür

minnet o ĥudā-yı lā-yezāle
kim érdi bu māh-ı nev kemāle

426. erbāb-ı dili görüp ĥarīdār
şundum bir iki güher nümūdār
ger ĥadri olursa élde anuñ
güşını pür eyleyem zamānuñ
olursa eger bahāda erzān
édem şadef-i dilümde pinhān

429. él nāmına ĥılmadum ben anı
besdür añā nām-ıla nişānı

13^b

fehmi eylemez ehremen bu rāzı
ur lāfı vü çal hemān piyāzı
siyr eylemez anı 'ıķd-ı gevher
gelse n'ola 'aķd-i sīr ĥōşter

432. dürdāne'i görse türk-i nādān
erzen gibi ĥadriñ añlar erzān
elfāz [u] suħan n'édür ĥasīse
ma'nā gerek elde kīse kīse
anlar ki ola ĥasīb ü merdüm
étmiş keremi ĥisābdan güm

435. şunlar ki başır ü ehl-i 'irfān
āyīn-i keremde kūr u nādān

- erbâb-ı hüner baḫîl ü ḫâsîd
 nâdân olanuñ dimâḡı fâsîd
 yoḡ şimdi cihânda ehl-i mi'yâr
 vezn olına tâ ki nazm-ı dür-bâr
438. ḫôşdur ki vara bu nazm-ı aḫsen
 aḫbâb öñine hediye bizden
 ger var ise beytinüñ kuşurı
 yâ nazm u edâsınuñ fütürı
 yârân édeler o beyti ma'mûr
 tâ olmaya 'aybı ḫalka manzûr
441. şâd eyleyeler bu ḡam-nihâdı
 nev'î-i ḫaḫîr ü nâ-murâdı

KAYNAKÇA

- CEBECİOĞLU, Ethem: *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*: İstanbul 2005, 741 s., Anka Yayınları.
- CEYLÂN, Ömür: *Kuş Cenneti Şiirimiz Klâsik Türk Şiirinde Kuşlar*: İstanbul 2003, 214 s., Filiz Kitabevi.
- KÖSE, Semra: "Nev'î'nin Üç Eseri Nevâ-yı 'Uşşâk, Fasluñ Fî Fazîleti'l-'Işk, Terceme-i Hadîs-i Erbain"; İstanbul 2001, 195 y., Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi*. ÖZER, Hande: "Nev'î'nin Hasb-i Hâl'i"; İstanbul 1994, XXXIII+78 y., Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi*.
- Nev'î Efendi: *İlimlerin Özü Netayic el-Fünûn*: Yayına Hazırlayan Ömer TOLGAY, İstanbul 1995 (Haziran), 370 s., İnsan Yayınları: 159. (İslâm Klâsikleri Dizisi: 1).
- NEV'Î: *Dîvân* Tenkidli Basım: Hazırlayanlar [Ahmet] Mertol TULUM- M[ehmet] Ali TANYERİ, İstanbul 1977, XVI+607. s., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 2160.
- ONAY, Ahmet Talât: *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*: Hazırlayan Cemâl KURNAZ, Ankara 1992, LXV+500 s., Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları/77.
- SEFERCİOĞLU, Nejat: *Nev'î Dîvânı'nın Tahlili*: Ankara 1990, XV+448 s., Kültür Bakanlığı. Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 2. bs. Ankara 2001, XIV+550 s., Akçağ.
- ULUDAĞ, Süleyman: *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*: Genişletilmiş Yeni Basım, İstanbul 2002, 390 s., Kabcacı Yayınevi.